

6. REGIONALNI STUDENTSKI SIMPOZIJUM DRUŠTVENIH I HUMANISTIČKIH NAUKA: IZAZOVI DRUŠTVENIH I HUMANISTIČKIH ZNANOSTI U 21. STOLJEĆU

Studenti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Splitu organizovali su šesti po redu *Regionalni studentski simpozijum društvenih i humanističkih nauka* koji se održavao od 17. do 19. oktobra 2019. godine, pod nazivom „Izazovi društvenih i humanističkih znanosti u 21. stoljeću“. Saorganizatori simpozijuma bili su Filozofski fakultet Univerziteta u Splitu, Hrvatsko filozofsko društvo, Univerzitet-ska biblioteka u Splitu, Udruženje studenata filoloških smerova „iTheom“, Udruženje studenata istorije „Toma Arhiđakon“ – ISHA Split i Studentski savet Univerziteta u Splitu.

Povodom održavanja simpozijuma, splitski Filozofski fakultet objavio je knjigu apstrakata koju je uredio Luka Donadini, glavni urednik i predsednik Organizacionog odbora, potpisnik Uvodne reči. Uz spomenutog, Organizacioni odbor simpozijuma činili su Anđela Elek, Ana Ćurčić, Mirko Ćalušić, Marija Miloš i Nela Vranješ, dok su u Programskom odboru bili Anita Lunić (predsednica), van. prof. dr. sc. Tonća Jukić, Josip Guć i Andrea Jović.

Simpozijum je okupio 19 izlagača sa pet univerziteta iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Pozvani plenarni izlagači bili su: doc. dr. sc. Ljudevit Hanžek (Split) s predavanjem „Problem racionalnog neslaganja“; doc. dr. sc. Bruno Ćurko (Split) s predavanjem „Uloga filozofije u praksi u suvremenom društvu“ i doc. dr. sc. Ivanka Buzov (Split) s predavanjem naslovljenim „Suvremeni izazovi u sociologiji obrazovanja“. Marina Meić (Split) predstavila je „Projekt *InterCap* – migracije, sigurnost i održivi razvoj u međuzavisnome svijetu“.

Zadatak ovogodišnjeg regionalnog studentskog simpozijuma bio je istraživanje uticaja savremenih dostignuća u poljima tehnike i tehnologije na društvene i humanističke nauke, a što je impliciralo ispitivanje i pripadajućih naučnih paradigmi. Ovako formulirana tema garantovala je širinu teorijskih refleksija za propitivanje aktuelnog mesta, zadatka i mogućnosti društvenih i humanističkih nauka, što je za posledicu imalo da su se među izlagačima našli i filozofi, sociolozi, psiholozi,

arheolozi, istoričari umetnosti kao i izlagači iz oblasti etnologije i antropologije; a među izlagačima svih nivoa i godina studija, najviše je bilo doktoranada.

Simpozijum je otvoren pozdravnim rečima predsednika Organizacionog odbora Luke Donadinija i Anđele Elek, članice odbora i moderatorke izlaganja.

Prvu sesiju, koja je imala epistemološku tematiku, otvorio je doc. dr. sc. Ljudevit Hanžek (Split) plenarnim izlaganjem „Problem racionalnog neslaganja“. U njemu je glavno mesto zauzeo problem epistemičkih drugova, tj. parova subjekata koji su svesni toga da su njihove intelektualne sposobnosti približno jednake, da raspolažu istom dokaznom građom, a da svejedno prihvataju, ili veruju, u međusobno nespojive sudove, pozivajući se na tu dokaznu građu. Izlaganje je bilo veoma plodonosno za diskusiju o mogućnosti promene vlastitog verovanja na osnovu epistemoloških sudova, kao i o racionalnom verovanju. Nakon pauze, usledilo je izlaganje Tijane Nikitović (Beograd), pod nazivom „Epistemički fenomeni u suvremenoj znanstvenoj zajednici“. Koleginica Nikitović predstavila je rezultate svog istraživanja o epistemološkoj praksi naučnika i studenata u prirodnim i društvenim naukama, posebno epistemološke tolerancije

istraživača (otvorenost znanstvenika prema teorijama koje sami ne zastupaju), povezanosti epistemološke tolerancije s političkom i ekonomskom konzervativnošću, kao i njihov opšti stav prema pouzdanosti naučne metodologije. Epistemološku tematiku imalo je i izlaganje Petra Nurkića (Beograd) „Pseudojaz između normativne i naturalističke epistemologije“, u kojem se postavljaju kao ključni problem metoda i proces formiranja verovanja. Odbacujući radikalnu poziciju naturalizma, prema kojoj bi na sva filozofska pitanja trebalo da odgovore psiholozi, Nurkić smatra da slabija verzija psihologizma ne oduzima autonomnost epistemologiji, već da je razdor dva pristupa posledica jače verzije supstitucijske teze. Prva izlagačka sesija zaključena je izlaganjem „Mjesto filozofije u suvremenoj filozofiji uma“ Andrije Jurića (Novi Sad). Autor se u radu osvrnuo na položaj i izazove tradicionalne filozofije shvatanja uma i svesti, izazvane dostignućima i naprecima u neuronauci. Zaključak da se problem svesti mora rešavati modelovanjem samog subjekta i subjektivnosti, za posledicu je imao diskusiju o odnosu filozofije i subjektivnosti.

Druga sesija započela je koautorskim izlaganjem Aleksandre Vučković i Miloša Kovačevića

(Beograd), naslovljenim „Biotehnologija u kontekstu društvene pravde“. Glavna tema bila je problematika biomedicinskog poboljšanja (*enhancement*) inspirisana radom Allena Buchanana, pitanje o posledicama koje bi takvo poboljšanje imalo na društvenu nejednakost, kao i pravednu raspodelu istih u kontekstu brzine distribucije manje privilegovanih. Izlagači su istakli da sleđenje ideja Juliana Savulescu i Ingmara Perssona po pitanju biomedicinskog poboljšanja mogu zapravo dovesti do veće društvene jednakosti. Ovo izlaganje je po pitanju diskusije bilo verovatno najplodnije, jer se značajno odužilo preko određenih vremenskih okvira. Zatim je nastupio Nikola Bogićević (Banja Luka), izlaganjem „Radikalni interakcionizam kao filozofija prostora i kritika modernističke epistemologije društvenoga“. U njemu Bogićević prikazuje tradiciju moderne epistemologije društvenog kao svojevrsnu prostornu zagonetku. Propitan je odnos između epistemološke optike modernističke društvene teorije i prostornog ograničenja koje je od same formulacije paradigme u nju bilo upisano. Alternativa je bila ponuđena u konceptima *oligoptikon* i *plasma*, francuskog teoretičara Bruna Latoura. Problem specijalne ograničenosti pokazao se i kao

problem jezika, tačnije korišćenje referencijalnih mesta kao amplifikacija fundamentalnog iskustva. Prvi dan simpozijuma zaključilo je izlaganje „Odnos društva i kritike prema Ljubomiru Miciću kao *spiritus movensu* avangarde dvadesetih u Kraljevini SHS i suvremene recepcije njegova djela“ Sofije Merenik (Beograd). Ona je u radu pokazala način na koji su se savremenici tokom dvadesetih godina odnosili prema radikalno društveno antagoniziranim, kritičkim, avangardnim i revolucionarnim stavovima Micića, urednika i ideološkog lidera časopisa *Zenit*. Tek nakon revalorizacije Micićeve uloge osamdesetih godina i koncepta zenitizma, javlja se novo interesovanje za njegov rad kao paradigmu neostvarenog projekta avangarde na ovim prostorima.

Prva sesija drugog dana počela je interaktivnim plenarnim izlaganjem „Uloga filozofije u praksi i suvremenome društvu“, koje je održao doc. dr. sc. Bruno Ćurko (Split). Ideja filozofije u praksi zasniva se na vraćanju filozofije „na trg“, tj. iz akademskih visina građanima. Veštine kojima filozofija može pomoći u svakodnevnom životu prikazane su na različitim primerima: filozofsko savetovanje, filozofski *café*, filozofske radionice, filozofija s decom, u zatvorima i školama. Samo izlaganje je bilo realizacija ideje izla-

ganja: sprovedeno interaktivno, dijalogom sa publikom i diskusijom kroz koju su ponuđena rešenja problema filozofije u praksi. Potom je reč imao Dorijan Dobrić (Beograd). U svom harizmatičnom izlaganju „Filmske eksplisitne scene“, Dobrić je na primeru filmske trilogije Larsa von Triera ukazao na nužnost razdvojenosti estetike i etike, te pojmova lepog i dobrog. Za doživljaj *lepog* – u njegovom punom smislu – uopšte nije potrebno *dobro*. Rascepljenost antičkog pojma *kalokagathia*, prema Dobrićevom mišljenju, nikada nije dovedena do kraja, što je neophodno za samostalnost estetike. Umetnost ima obavezu biti apsolutno slobodna u medijumima izražavanja i prikazivanja sadržaja. Usledilo je izlaganje Milana Uroševića (Beograd), pod naslovom „Utjecaj proučavanja neoliberalnog sustava upravljanja i neoliberalne subjektivnosti na rad Michaela Foucaulta“. Hipoteza izlaganja je da se Foucault, istražujući neoliberalizam, suočava s upravljačkim sistemom koji se ne može objasniti zbog neadekvatnog teorijskog okvira, što se da primetiti u nedostatku pojmovnog aparata kojim bi razumeo unutrašnje funkcioniranje subjektivnosti i njenu ulogu u upravljačkom sistemu. Urošević ističe da je taj problem nagnao Foucaulta na promenu fokusa rada ka prouča-

vanju subjektivnosti, što čini prekretnicu njegovog opusa.

Zatim je nastupila Vanja Subotić (Beograd) izlaganjem „Je li eksperimentalna filozofija pogodena krizom replikabilnosti rezultata? Slučaj eksperimentalne lingvistike“, koje je i otvorilo drugu sesiju. U njemu je prikazana kriza replikabilnosti (neuspeh u reprodukovanju rezultata istraživanja), koja pogađa mnoga naučna područja, u domenu nove grane filozofije – eksperimentalne filozofije – koja se metodološki preklapa sa naučnim područjima kao što je psihologija, koja su najviše pogodena krizom replikabilnosti. Istraživanja su pokazala da su studije eksperimentalne filozofije replikovane sa 70% uspešnosti.

U izlaganju „Utjecaj internet-ske pretrage na formiranje znanja u znanstveno-obrazovnom kontekstu“, Kristina Mojović (Beograd) predstavila je rezultate istraživanja o ulozi interneta kao člana transaktivnog memorijskog sistema. Ukazano je u kojoj meri i na koje načine upotreba interneta utiče na procenu vlastitog znanja i poverenja u vlastite kognitivne sposobnosti. Drugi deo izlaganja bavio se mogućnošću efikasnog korišćenja interneta u obrazovne svrhe, imajući u vidu njegove pozitivne i neželjene posledice. Josip Majsec (Zagreb) zaključio je drugi dan simpozijuma izlaganjem

„Čini li nas internet glupljima?“. Internet osigurava brzu dostupnost informacijama, ali ta dostupnost dolazi uz cenu načina na koji apsorbiramo činjenice. Sledeći Carrovu kritiku interneta, upozorava kako internet osporava mogućnost kritičkoga mišljenja i odvlači od dubokog iščitavanja štampanih tekstova, što negativno utiče na temeljno počelo svih nauka, posebno društveno-humanističkih, a to je kritičko mišljenje.

Treći dan izlaganja otvorilo je plenarno izlaganje doc. dr. sc. Ivanke Buzov (Split) „Suvremeni izazovi u sociologiji obrazovanja“. Glavna tema predavanja bilo je pitanje: *šta je sledeće za sociologiju obrazovanja?* Naglašavajući područje visokog obrazovanja te probleme transnacionalnih obrazovnih prostora, transnacionalne mobilnosti u potrazi za visokim obrazovanjem, kao i međunarodno tržište za celoživotno učenje, Buzov je ukazala na potencijale, ali i nedovoljnu iskorišćenost istih – što od strane studenata samih, tako i od obrazovne politike. Sociologija obrazovanja na ovaj način doprinosi razumevanju savremene obrazovne transformacije u odnosu na šire društvene promene. Nakon kraće pauze, Ljiljana Krtinić (Beograd) prezentovala je izlaganje „Islamski fundamentalizam kao izazov suvremene

sociologije“. Proučavanje islamskog verskog fundamentalizma predstavlja izazov suvremene sociologije, posebno što se u postmodernom društvu pridaje izuzetna važnost kulturi i identitetu. Dodatni problem stvara religizacija političkog prostora, pokuša li joj se naučno pristupiti tradicijom zapadnjačke misli zasnovane na sekularizmu i racionalizmu. Kao najprikladnija metoda za izučavanje fundamentalizma treba se pokazati *razumevajuća* sociologija i metoda *uživljavanja*.

Velik izazov pred sobom imao je Nenad Andrić (Beograd), koji je morao sam prezentovati koautorski rad „*Boas ante portas?* Holistička antropologija u Srbiji“. Andrić je na primeru odnosa arheologije i sociokulturne te fizičke antropologije ukazao na mogućnost *transdisciplinarnog* naučnog diskursa i implementaciju holističkog pristupa. Naime, praksa pokazuje snažnu potrebu za povezivanjem nauka s ciljem sticanja šire slike o kontekstu, ali i društvenim problemima u kojima se nalaze društveno-humanističke nauke 21. veka. Cilj je proširivanje horizonata istraživača, manja hermetičnost nauka, kao i naučna samokritika. Poslednja sesija i sam simpozijum, zatvoreni su predstavljanjem projekta Marine Meić (Split) „Projekt *InterCap* – migracije, sigurnost i održivi

razvoj u međuzavisnome svijetu“. Ovaj projekt bavi se problemom percepcije migracija u javnosti, uticajem iste na razumevanje migracija, održivog razvoja, kao i odgovornosti i stila života građana EU u međuzavisnome svetu, te pitanjem (ne)sigurnosti i rizika. Cilj projekta je uspostavljanje evropske mreže civilnih udruženja i univerziteta, kojim bi se izgradili veći kapaciteti učesnika u temi migracija.

Kao jednoglasni zaključak simpozijuma mogla bi se istaći potreba i zahtev za većim prisustvom, kao i snažniji glas teorijskih refleksija društvenih i humanističkih nauka u celokupnom sistemu nauka. Samo interdisciplinarnošću i transdisciplinarnošću naučnog diskursa moguće je steći šire slike, kontekste, probleme i implikacije, naročito razviti (samo)kritičko mišljenje svih nauka u 21. veku.

Andrija Jurić